

UCHWAŁA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 13 stycznia 2003 r.

**w sprawie wytycznych dla komisarzy wyborczych
i terytorialnych komisji wyborczych, dotyczących przygotowania i przeprowadzenia wyborów do rad gmin,
rad powiatów i sejmików województw oraz wyborów wójtów (burmistrzów i prezydentów miast) w toku
kadencji w latach 2002—2006**

Na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060, z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 68, poz. 632, Nr 100, poz. 922, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 214, poz. 1806) i art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 214, poz. 1806) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla komisarzy wyborczych i terytorialnych komisji wyborczych, dotyczące przygotowania i przeprowadzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w toku kadencji w latach 2002—2006, stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej:

F. Rymarz

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 13 stycznia 2003 r. (poz. 66)

**WYTYCZNE DLA KOMISARZY WYBORCZYCH I TERYTORIALNYCH KOMISJI WYBORCZYCH, DOTYCZĄCE
PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA WYBORÓW DO RAD GMIN, RAD POWIATÓW I SEJMIKÓW
WOJEWÓDZTW ORAZ WYBORÓW WÓJTÓW, BURMISTRZÓW I PREZYDENTÓW MIAST W TOKU KADENCJI
W LATACH 2002—2006**

W toku kadencji są przeprowadzane wybory do rad, jeżeli wystąpią warunki przewidziane w ustawach:

— z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw

(Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060, z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 68, poz. 632, Nr 100, poz. 922, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 214, poz. 1806), zwanej dalej „Ordynacją wyborczą”,

- z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 214, poz. 1806), zwanej dalej „ustawą o bezpośrednim wyborze wójta”,
- z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806), zwanej dalej „ustawą o samorządzie gminnym”,
- z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688 i Nr 214, poz. 1806), zwanej dalej „ustawą o samorządzie powiatowym”,
- z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806), zwanej dalej „ustawą o samorządzie województwa”,
- z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 88, poz. 985 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271), zwanej dalej „ustawą o referendum lokalnym”.

Wybory są przeprowadzane na zasadach określonych w Ordynacji wyborczej, a w odniesieniu do Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic m.st. Warszawy mają także zastosowanie przepisy ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 i Nr 127, poz. 1087).

Zgodnie z powołanymi ustawami w toku kadencji przeprowadza się:

- wybory ponowne zarządzane w wykonaniu orzeczeń sądów o nieważności wyborów lub wyboru radnego (art. 61—63 Ordynacji wyborczej) albo nieważności wyboru wójta, burmistrza i prezydenta miasta (w związku z art. 2 ust. 2 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta),
- wybory uzupełniające do rad gmin w gminach do 20 tys. mieszkańców w związku z nieobsadzeniem mandatów lub wygaśnięciem mandatu radnego (art. 192 ust. 1 Ordynacji wyborczej),
- wybory uzupełniające do rad gmin liczących powyżej 20 tys. mieszkańców, rad powiatów i sejmików województw, jeżeli obsadzenie wygasłych mandatów w trybie art. 194 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej okazało się niemożliwe, a skład rady zmniejszył się więcej niż o 1/5 (art. 194 ust. 3 Ordynacji wyborczej),
- wybory przedterminowe wskutek rozwiązania rady (sejmiku województwa) w przypadkach przewidzianych w ustawie o samorządzie gminnym, ustawie o samorządzie powiatowym, ustawie o samo-

ządzie województwa oraz w ustawie o referendum lokalnym (art. 96 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 5 ust. 1 i art. 67 ust. 3 ustawy o referendum lokalnym; art. 29 ust. 1 i 3, art. 83 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym; art. 33 ust. 1, art. 84 ust. 1 oraz art. 17 ustawy o samorządzie województwa),

- wybory przedterminowe wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w razie wygaśnięcia mandatu z przyczyn wymienionych w art. 26 ust. 1 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta lub odwołania w drodze referendum (art. 28a ust. 1 i art. 28b ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, art. 5 ust. 1a—1c ustawy o referendum lokalnym),
- wybory nowych rad wskutek zmian dokonanych w podziale terytorialnym państwa (art. 197 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 3 i 5 Ordynacji wyborczej).

Wyborów w toku kadencji rad nie przeprowadza się, jeżeli ich data przypadłaby w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji rad.

Wybory ponowne, wybory uzupełniające, wybory przedterminowe oraz wybory nowych rad w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa, a także wybory przedterminowe wójtów, burmistrzów i prezydentów miast przeprowadza się na podstawie ustaw wymienionych na początku niniejszych wytycznych, stosując wydane na ich podstawie akty wykonawcze oraz wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej. W wyborach tych stosuje się wzory urzędowych formularzy i druków wyborczych ustalone dla wyborów przeprowadzanych w związku z upływem kadencji, z uwzględnieniem wzorów ustalonych uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 6 stycznia 2003 r. w sprawie ustalenia wzorów urzędowych formularzy oraz druków wyborczych stosowanych w wyborach ponownych, uzupełniających, przedterminowych, wyborach nowych rad i w wyborach przedterminowych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz o zmianie uchwały w sprawie sposobu zgłaszania kandydatów na członków komisji wyborczych, wzoru zgłoszenia oraz zasad powoływania terytorialnych komisji wyborczych i obwodowych komisji wyborczych w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic w m.st. Warszawie (M.P. Nr 3, poz. 33). Przy stosowaniu druków ustalonych dla wyborów w związku z upływem kadencji należy dokonać zmian redakcyjnych oraz dostosowań związanych z rodzajem wyborów.

W wyborach przeprowadzanych w toku kadencji rad terytorialne komisje wyborcze i komisarzy wyborczy mogą korzystać ze wspomagania informatycznego przy ustalaniu wyników głosowania i wyników wyborów. Zasady korzystania ze wspomagania informatycznego zostaną określone odrębnie.

I. Zadania komisarzy wyborczych

Stosownie do przepisów uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie określenia właściwości terytorialnej komisarzy wyborczych, właściwości rzeczowej w zakresie wykonywania

czynności o charakterze ogólnowojewódzkim oraz trybu pracy komisarzy wyborczych (M.P. Nr 13, poz. 225 i Nr 37, poz. 589), zadania związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów wykonują komisarze wyborczy zgodnie z ich właściwością terytorialną. Wyznaczeni komisarze wyborczy wykonują czynności o charakterze ogólnowojewódzkim. Zadania te są wymienione w § 2 ust. 1 wymienionej wyżej uchwały, przy czym w wyborach przeprowadzonych w czasie kadencji nie są ustalane zbiorcze wyniki wyborów na obszarze województwa i w związku z tym podanie do publicznej wiadomości wyników wyborów (do rady lub wyborów wójta) oraz ogłoszenie obwieszczenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym należy do kompetencji właściwego miejscowo komisarza wyborczego.

Komisarze wyborczy, zgodnie z właściwością miejscową, współdziałają z wojewodą w sprawach związanych z zarządzaniem wyborów oraz czuwają nad prawidłowym wykonywaniem przez właściwe organy gminy zadań wymienionych w art. 203a ust. 1 Ordynacji wyborczej (utworzenie obwodów głosowania, powołanie obwodowych komisji wyborczych, sporządzenie spisów wyborców, podział gminy na okręgi wyborcze). Gdy zadania wyborcze wymienione w tym artykule nie są wykonywane w terminie lub w sposób zgodny z prawem, po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu ich wykonania komisarze wyborczy występują do wojewodów o wykonanie zastępcze.

Komisarze wyborczy sprawują nadzór nad przestrzeganiem prawa wyborczego w sprawach związanych z wygaśnięciem i obsadzeniem mandatów radnych i wykonują zadania wymienione w art. 12 ust. 1 Ordynacji wyborczej. Komisarze wyborczy czuwają nad terminowym podejmowaniem przez rady gmin uchwał związanych z wygaśnięciem mandatów oraz uchwał w sprawie obsadzenia wygasłych mandatów i ich zgodnością z przepisami prawa. Aktualne pozostają w tej mierze kierunki i formy współdziałania określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w sprawie zasad współdziałania wojewodów z Krajowym Biurem Wyborczym (Dz. U. Nr 37, poz. 350).

Komisarze wyborczy obowiązani są powiadamiać przewodniczących rad i wojewodów o przypadkach, gdy rada gminy nie podjęła w terminie uchwały o wygaśnięciu mandatu radnego lub mandatu wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Dotyczy to również wygaśnięcia mandatu radnego powiatu i wygaśnięcia mandatu radnego sejmiku województwa.

Komisarze wyborczy sprawują nadzór nad zgodnością z prawem czynności wykonywanych przez terytorialne i obwodowe komisje wyborcze, podają do publicznej wiadomości wyniki wyborów oraz ogłaszają je w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a także wykonują inne czynności powierzone im przepisami prawa.

Komisarze wyborczy uczestniczą w postępowaniach w sprawach protestów wyborczych. Kopie orzeczeń sądów o nieważności wyborów lub nieważności wyboru radnego (wraz z uzasadnieniem) komisarze wyborczy przesyłają Państwowej Komisji Wyborczej.

II. Komitety wyborcze

1. Informowanie terytorialnej komisji wyborczej o utworzeniu komitetu wyborczego

W wyborach uzupełniających, wyborach przedterminowych oraz wyborach do nowych rad w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa, a także w wyborach przedterminowych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast mogą uczestniczyć tylko komitety wyborcze utworzone dla zarządzonych wyborów do określonej rady lub wyborów wójta. Możliwe jest utworzenie jednego komitetu wyborczego w celu udziału w wyborach do różnych rad, a także w wyborach wójtów, przeprowadzanych w tym samym dniu. Jeśli wybory przedterminowe w danej gminie są jednocześnie wyborami do rady i wyborami wójta, to utworzone dla udziału w tych wyborach komitety wyborcze mogą zgłaszać kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów.

Zgodnie z art. 64l ust. 1 Ordynacji wyborczej komitet wyborczy ulega rozwiązaniu z mocy prawa po przyjęciu sprawozdania finansowego lub po zakończeniu postępowania w sprawie odrzucenia sprawozdania. Z tego powodu nie jest możliwe utworzenie komitetów wyborczych, które uczestniczyłyby w wyborach przeprowadzanych w różnych terminach w trakcie kadencji. Jedynie w wyborach ponownych, przeprowadzanych w związku z orzeczeniem sądu o nieważności wyborów, nieważności wyborów radnego lub wójta, mogą uczestniczyć komitety wyborcze utworzone dla wyborów, przeciwko ważności których wniesiono zasadny protest. Udział innych komitetów wyborczych w takich wyborach jest dopuszczalny jedynie wówczas, jeżeli z orzeczenia sądu wynikałoby, że należy powtórzyć również czynności związane z rejestracją komitetów wyborczych.

W wyborach uzupełniających, wyborach przedterminowych, wyborach do nowych rad w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa oraz w wyborach przedterminowych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast komitety wyborcze nie zawiadamiają o swoim utworzeniu Państwowej Komisji Wyborczej ani komisarzy wyborczych (art. 64j ust. 1 Ordynacji wyborczej). Komitety wyborcze partii politycznych i koalicji partii politycznych, komitety wyborcze organizacji, a także komitety wyborcze wyborców (z wyjątkiem komitetów wyborczych wyborców, o których mowa w art. 64f ust. 8 Ordynacji wyborczej) obowiązane są dołączyć do zgłoszenia listy kandydatów lub zgłoszenia kandydatów na wójtów, składanego terytorialnej komisji wyborczej, dokumenty stwierdzające utworzenie komitetu wraz z dokumentami, o których mowa w art. 64c ust. 5 i 6, art. 64d ust. 6 i 7, art. 64e ust. 6 i 7 oraz art. 64f ust. 6 i 7 Ordynacji wyborczej (art. 64j ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Dokumentami stwierdzającymi utworzenie komitetu wyborczego są:

- a) dla komitetu wyborczego partii politycznej — dokument (uchwała) organu partii politycznej upoważnionego do jej reprezentowania na zewnątrz stwierdzający, że partia postanowiła wziąć udział

w wyborach zarządzonych na określony dzień do danej rady i w tym celu utworzyła komitet wyborczy,

- b) dla komitetu wyborczego koalicji wyborczej — umowa koalicyjna stwierdzająca zawiązanie koalicji partii politycznych i utworzenie komitetu wyborczego, celem udziału w wyborach zarządzonych na określony dzień do danej rady,
- c) dla komitetu wyborczego organizacji — dokument (uchwała) organu organizacji uprawnionego do jej reprezentowania na zewnątrz stwierdzający, że organizacja postanowiła wziąć udział w wyborach zarządzonych na określony dzień do danej rady i w tym celu utworzyła komitet wyborczy,
- d) dla komitetu wyborczego wyborców — pisemne oświadczenie wyborców, o którym mowa w art. 64f ust. 1 Ordynacji wyborczej.

Komitet wyborczy wyborców utworzony jedynie w celu zgłoszenia kandydatów na radnych do rady gminy w gminie liczącej do 20 tys. mieszkańców dołącza oświadczenie o utworzeniu komitetu wyborczego do zgłaszanej terytorialnej komisji wyborczej listy kandydatów lub zgłoszenia kandydata na wójta (art. 64f ust. 9 Ordynacji wyborczej) oraz dokument o powołaniu pełnomocnika wyborczego, jeśli informacja o powołaniu pełnomocnika nie jest zawarta w oświadczeniu. Pełnomocnik takiego komitetu wyborczego jest jednocześnie pełnomocnikiem finansowym komitetu i w związku z tym musi spełniać warunki określone w art. 82a Ordynacji wyborczej.

Komitety wyborcze wyborców nie zbierają podpisów wyborców popierających utworzenie komitetu wyborczego (art. 64f ust. 4 i 5 Ordynacji wyborczej).

Terytorialne komisje wyborcze badają, czy dokumenty o utworzeniu komitetów wyborczych spełniają warunki, o których mowa w przepisach wymienionych w art. 64j ust. 2 Ordynacji wyborczej. Wady dotyczące informacji o utworzeniu komitetu wyborczego terytorialne komisje wyborcze traktują na równi z wadami zgłoszenia i w razie stwierdzenia takich wad postępują w sposób określony w art. 106 ust. 1 Ordynacji wyborczej. Uchwała terytorialnej komisji wyborczej wzywająca do usunięcia wad zgłoszenia w terminie 3 dni od daty jej doręczenia może więc dotyczyć:

- wad dokumentów o utworzeniu komitetu wyborczego,
- wad zgłoszenia listy kandydatów lub zgłoszenia kandydata na wójta (z wyjątkiem wady, o której mowa w art. 105 ust. 1 Ordynacji wyborczej),
- obu wymienionych rodzajów wad łącznie.

Odmawiając przyjęcia zgłoszenia z powodu braku wymaganego poparcia wyborców (art. 105 ust. 1 Ordynacji wyborczej) lub odmawiając rejestracji zgłoszenia, terytorialna komisja wyborcza w uzasadnieniu postanowienia informuje również o stwierdzonych wadach dotyczących dokumentów o utworzeniu komitetu. Jeśli komitet wyborczy dokona ponownego zgłoszenia listy lub kandydata na wójta, usuwając braki dotyczące wymaganego poparcia wyborców, lecz nie usunie bra-

ków w dokumentach o utworzeniu komitetu, wówczas terytorialna komisja wyborcza wzywa pełnomocnika do usunięcia tych wad zgodnie z art. 106 ust. 1 Ordynacji wyborczej.

2. Składanie komisarzowi wyborczemu sprawozdań finansowych komitetów wyborczych

Pełnomocnik finansowy każdego komitetu wyborczego uczestniczącego w wyborach uzupełniających do rad gmin w gminach do 20 tys. mieszkańców, w wyborach przedterminowych oraz w wyborach nowych rad w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa, a także w wyborach przedterminowych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast obowiązany jest do złożenia komisarzowi wyborczemu sprawozdania finansowego, o którym mowa w art. 84 ust. 2 Ordynacji wyborczej. Jeżeli komitet wyborczy został utworzony w celu udziału w wyborach organów samorządowych różnych rad przeprowadzanych w tym samym dniu, to obowiązany jest złożyć oddzielne sprawozdania finansowe z przychodów i wydatków związanych z udziałem w poszczególnych wyborach. Komisarze wyborczy, przyjmując sprawozdania finansowe, wykonują czynności, o których mowa w art. 84 ust. 6, art. 84a ust. 1—4, art. 84b ust. 2, art. 84c i art. 84d ust. 3 Ordynacji wyborczej.

Komitet wyborczy uczestniczący w wyborach ponownych składa oddzielne sprawozdanie finansowe z wyborów poprzedzających wybory ponowne i oddzielne sprawozdanie finansowe z przychodów i wydatków związanych z udziałem w wyborach ponownych. Udział komitetu wyborczego w wyborach ponownych ma miejsce wówczas, gdy przeprowadzenie wyborów ponownych obejmuje co najmniej ponownie głosowania, a nie dotyczy sytuacji, gdy po unieważnieniu wyborów podjęte zostają wskazane przez sąd czynności nieuzasadniające prowadzenia kampanii wyborczej, np. ponowne ustalenie wyników głosowania przez komisje wyborcze. W związku z udziałem w wyborach ponownych komitetowi wyborczemu przysługuje odrębny limit wydatków na kampanię wyborczą, wyliczony w sposób określony w art. 83e ust. 2 i 3 Ordynacji wyborczej (lub w art. 24 ust. 5 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta). Właściwym do rozpatrywania sprawozdania finansowego danego komitetu wyborczego z wyborów ponownych jest organ wyborczy (Państwowa Komisja Wyborcza lub komisarz wyborczy), który jest właściwy do rozpatrzenia sprawozdania finansowego tego komitetu z wyborów, których unieważnienie było przyczyną przeprowadzenia wyborów ponownych.

III. Wybory ponowne

1. Podstawą zarządzenia wyborów ponownych jest prawomocne orzeczenie właściwego sądu, stwierdzające nieważność wyborów, nieważność wyboru radnego lub nieważność wyboru wójta. Wybory przeprowadza się, poczynając od czynności wskazanej w postanowieniu sądu (art. 61 ust. 2 Ordynacji wyborczej). Jeżeli orzeczenie sądu nie zawiera wskazań co do czynności, od których należy ponownie postępowanie wyborcze, bądź budzi wątpliwo-

ści, czy dla przeprowadzenia wyborów powinny zostać powołane nowe komisje wyborcze, komisarz wyborczy występuje do sądu o uzupełnienie postanowienia lub o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego treści (art. 351 § 1 i art. 352 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 61 ust. 2 i art. 63 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej).

2. Odwołanie się w art. 62 ust. 2 Ordynacji wyborczej do odpowiedniego stosowania w wyborach ponownych art. 26 tej ustawy oznacza, że wojewoda wydaje zarządzenie o wyborach ponownych (bądź o wykonaniu wskazanych czynności wyborczych) po zasięgnięciu opinii komisarza wyborczego. Wojewoda obowiązany jest zarządzić wybory w ciągu 7 dni od zakończenia postępowania sądowego (art. 62 ust. 1 Ordynacji wyborczej). Data tych wyborów lub wykonania wskazanych czynności musi przypadać w okresie 60 dni od dnia zakończenia postępowania sądowego, a kalendarz wyborczy może przewidywać krótsze terminy wykonania niektórych czynności wyborczych. Komisarz wyborczy współdziała i zapewnia stosowną pomoc wojewodzie w sprawach związanych z zarządzeniem wyborów, ustaleniem czynności postępowania wyborczego. W kalendarzu wyborczym muszą być uwzględnione nie tylko te czynności, które wskazał w postanowieniu sąd, ale także inne, będące następstwem czynności wskazanych przez sąd (np. podanie do wiadomości wyborców informacji o numerze i granicach okręgu, siedzibie komisji, a także danych o kandydatach). Komisarze wyborczy udzielają potrzebnej pomocy komisjom wyborczym, organizując szkolenia, udzielając wyjaśnień prawnych oraz pomocy w sprawach organizacyjnych.
3. Dla przeprowadzenia wyborów ponownych nie powołuje się nowych komisji, chyba że podstawą unieważnienia wyborów były zarzuty odnoszące się do komisji wyborczych (art. 63 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej). W takim wypadku komisarz wyborczy bądź wójt, odpowiednio do rodzaju komisji, powołują komisje spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników tych komitetów wyborczych, które w danym okręgu zarejestrowały listy kandydatów w wyborach unieważnionych, na zasadach określonych w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 sierpnia 2002 r. w sprawie sposobu zgłaszania kandydatów na członków komisji wyborczych, wzoru zgłoszenia oraz zasad powoływania terytorialnych komisji wyborczych i obwodowych komisji wyborczych w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic w m.st. Warszawie (M.P. Nr 37, poz. 588 oraz z 2003 r. Nr 3, poz. 33).
4. W wyborach ponownych sporządza się nowy spis wyborców lub dokonuje aktualizacji spisu w sposób określony w § 7—9 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2002 r. w sprawie wzoru spisu wyborców dla wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz sposobu jego sporządzenia, aktualizacji i udostępniania (Dz. U. Nr 134, poz. 1136).

Jeśli oba egzemplarze spisu wyborców były wykorzystywane w związku z ponownym głosowaniem na wójta i w obu rubrykach spisu przeznaczonych na potwierdzenie otrzymania kart do głosowania (w obu egzemplarzach spisu) znajdują się podpisy wyborców, to wówczas należy ręcznie wykonać dodatkową rubrykę za rubryką „Uwagi” przeznaczoną na potwierdzenie otrzymania przez wyborcę karty do głosowania i oznaczyć ją datą głosowania.

5. W czynnościach wykonywanych w wyborach ponownych mogą uczestniczyć pełnomocnicy komitetów wyborczych, których kandydaci kandydują w okręgu wyborczym, w którym czynności są powtarzane. Dotyczy to również mężów zaufania. Pełnomocników komitetów wyborczych powiadamia się o terminie zgłaszania kandydatów i powołania komisji. Jeśli powtarzane czynności wyborcze w wyborach ponownych obejmują również zgłaszanie kandydatów na radnych, a podstawą unieważnienia wyborów były zarzuty odnoszące się do terytorialnej komisji wyborczej, kandydatów do tej komisji mogą zgłaszać pełnomocnicy wszystkich komitetów wyborczych.
6. Druki, formularze i inne dokumenty (karty do głosowania, protokoły sporządzane przez komisje wyborcze, obwieszczenia) należy oznaczyć adnotacją informującą, że dotyczą tych właśnie wyborów. Również treść dokumentów sporządzonych w związku z wykonywaniem wskazanych przez sąd czynności wyborczych należy dostosować do zakresu czynności wykonanych w konkretnych wyborach, zapewniając ich spójność z treścią zarządzenia wojewody o wyborach ponownych. Oznacza to m.in., że wypełnia się tylko te części protokołów i zestawień, które zawierają informacje i dane dotyczące czynności przeprowadzonych w tych wyborach.
Komisje wyborcze mają obowiązek wywieszenia jednego egzemplarza odpowiednio protokołu głosowania i protokołu z wyborów (bądź dokonanej czynności) w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców (art. 64 Ordynacji wyborczej). W celu zapewnienia wyborcom zrozumiałej informacji o zakresie wyborów ponownych komisja podaje w protokole, w rubryce „Uwagi” bądź w dołączonej do protokołu odrębnej notatce, wyjaśnienie o wykonanych czynnościach (dotyczy to np. ponownego losowania celem ustalenia, któremu kandydatowi przypada mandat, przeliczenia głosów).
7. Właściwy terytorialnie komisarz wyborczy sporządza obwieszczenie o wynikach przeprowadzonych wyborów i ogłasza je w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do wiadomości wyborców na obszarze działania rady, do której wybory były przeprowadzone.

IV. Wybory uzupełniające w gminach do 20 tys. mieszkańców

1. Wybory uzupełniające w gminach do 20 tys. mieszkańców przeprowadza się:
  - a) jeżeli mandat nie został obsadzony z przyczyn wskazanych w art. 108 ust. 2, art. 110 i 188 Ordynacji wyborczej,

b) skutek wygaśnięcia mandatu z przyczyn określonych w art. 190 ust. 1 Ordynacji wyborczej, tj. w wypadku odmowy złożenia ślubowania, zrzeczenia się przez radnego mandatu, naruszenia ustawowego zakazu łączenia mandatu radnego z wykonywaniem określonych w odrębnych przepisach funkcji lub działalności, utraty prawa wybieralności bądź braku tego prawa w dniu wyborów, prawomocnego skazującego wyroku sądu orzeczonego za przestępstwo umyślne oraz śmierci.

Zakaz łączenia mandatu radnego z wykonywaniem określonych w odrębnych przepisach funkcji lub działalności, którego naruszenie powoduje wygaśnięcie mandatu, obejmuje:

- wykonywanie mandatu posła lub senatora, wykonywanie funkcji wojewody lub wicewojewody oraz członkostwo w organie innej jednostki samorządu terytorialnego (art. 25b ustawy o samorządzie gminnym);
- pełnienie funkcji wójta lub jego zastępcy (art. 27 pkt 2 ustawy o samorządzie gminnym);
- zatrudnienie (stosunek pracy) w urzędzie gminy, w której radny uzyskał mandat, a także, niezależnie od podstawy prawnej, pełnienie funkcji kierownika lub jego zastępcy w jednostce organizacyjnej gminy (art. 24a i art. 24b ustawy o samorządzie gminnym);
- prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy, w której radny uzyskał mandat, a także zarządzanie taką działalnością albo pełnienie funkcji przedstawiciela lub pełnomocnika w prowadzeniu takiej działalności (art. 24f ust. 1 i 1a ustawy o samorządzie gminnym).

Omawiane przepisy, a w szczególności konstrukcja art. 190 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej, ustanawiają zasadę, iż mandat radnego wygasa z chwilą zaistnienia przyczyny powodującej wygaśnięcie. W przypadkach gdy zakaz obejmuje równoczesne wykonywanie mandatu radnego z pełnieniem określonych funkcji lub prowadzeniem działalności, a ustawa nie określa terminu, w którym należy zaprzestać pełnienia funkcji lub prowadzenia działalności, należy przyjąć, że skutek w postaci wygaśnięcia mandatu radnego następuje wówczas, gdy radny złożył ślubowanie, a wcześniej nie zrezygnował z pełnienia określonej funkcji (np. posła, senatora, wojewody lub wicewojewody).

W przypadku równoczesnego wyboru na radnego i wójta należy przyjąć, że złożenie ślubowania radnego powoduje wygaśnięcie mandatu wójta, a złożenie ślubowania wójta powoduje wygaśnięcie mandatu radnego.

Termin wygaśnięcia mandatu radnego pozostającego w chwili wyboru w stosunku pracy w urzędzie gminy lub pełniącego funkcję kierownika lub jego zastępcy w jednostce organizacyjnej gminy określa art. 24b ust. 1 i 5 ustawy o sa-

morządzie gminnym. W myśl tych przepisów niezłożenie przez radnego wniosku o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku wyborów jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.

Termin na zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej z wykorzystaniem mienia gminnego, po którym następuje wygaśnięcie mandatu radnego, określa art. 24f ust. 1a, w odniesieniu zaś do radnych wybranych w wyborach przeprowadzonych w dniu 27 października 2002 r. termin ten określa art. 9 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 214, poz. 1806). W myśl tego przepisu termin zaprzestania działalności upływa dnia 31 marca 2003 r.

2. Wybory uzupełniające zarządza wojewoda. Zarządza się je i przeprowadza w ciągu 3 miesięcy od daty stwierdzenia przez radę wygaśnięcia mandatu. Zarządzenie o wyborach podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym najpóźniej w 60. dniu przed dniem wyborów; w zarządzeniu podaje się także liczbę wybieranych radnych. Ustalony termin wykonania czynności wyborczych nie mogą być skracane; kalendarz wyborczy powinien wskazywać czynności dostosowane do przeprowadzanych wyborów, np. zamiast powołania terytorialnych komisji wyborczych — powołanie Gminnej Komisji Wyborczej w .....

W wyborach uzupełniających wykonuje się takie same czynności jak w wyborach przeprowadzanych w związku z upływem kadencji. Dla każdego wyborów uzupełniających są sporządzane nowe spisy wyborców. Komisje wyborcze powołuje się zgodnie z zasadami ustalonymi uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 sierpnia 2002 r. (M.P. Nr 37, poz. 588).

3. Komisja terytorialna sprawdza w czasie zgłoszenia list kandydatów na radnych, czy wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy wyraźnie wskazuje, że dotyczy wyborów uzupełniających do danej rady. Bada ponadto, czy na liście zgłoszono wymaganą liczbę kandydatów. Należy pamiętać, iż stosownie do art. 98 ust. 2 pkt 1 Ordynacji wyborczej, lista kandydatów może zawierać najwyżej tyle nazwisk, ilu radnych wybiera się w okręgu w konkretnych wyborach. Np. jeżeli w wyborach uzupełniających w 4-mandatowym okręgu wybiera się 1 radnego, każda zgłoszona lista może zawierać tylko po 1 kandydacie.

Wraz ze zgłoszeniem list kandydatów komitety wyborcze składają dokumenty stwierdzające utworzenie komitetu wyborczego, o których mowa w art. 64j ust. 2 Ordynacji wyborczej (kwestie związane z tymi czynnościami zostały omówione w pkt II wytycznych).

W każdym wyborach komisje terytorialne nadają zarejestrowanym listom numery w drodze losowania, poczynając od numeru 1 i stosując odpowied-

nio przepisy art. 109 ust. 3 i 4 Ordynacji wyborczej. Nadanie numerów następuje w takim terminie, aby obwieszczenie o zarejestrowanych listach oznaczonych numerami zostało rozplakatowane w ustawowym terminie, tj. najpóźniej w 15. dniu przed dniem wyborów.

Ustalając treść karty do głosowania, terytorialna komisja wyborcza umieszcza na niej informację, że jest to karta do głosowania w wyborach uzupełniających do danej rady. Pozostałe czynności komisji terytorialnych i obwodowych, związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów uzupełniających, są takie same jak w wyborach powszechnych i ich wykonanie zostało omówione w wytycznych stanowiących załączniki do uchwał Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 września 2002 r. (M.P. Nr 41, poz. 640) i z dnia 30 września 2002 r. (M.P. Nr 46, poz. 681) oraz z dnia 7 października 2002 r. w sprawie wytycznych dotyczących druku i przechowywania kart do głosowania w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, Rady miasta stołecznego Warszawy i rad dzielnic w m.st. Warszawie oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, zarządzonych na dzień 27 października 2002 r. (M.P. Nr 47, poz. 694) i z dnia 16 września 2002 r. w sprawie wytycznych dotyczących wykonywania zadań obwodowych komisji wyborczych oraz trybu przekazywania i przyjmowania protokołów głosowania w obwodzie w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, Rady miasta stołecznego Warszawy i rad dzielnic w mieście stołecznym Warszawie oraz w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, zarządzonych na dzień 27 października 2002 r. (M.P. Nr 45, poz. 676). Wytyczne te zostały wydane w związku z wyborami zarządzonymi na 27 października 2002 r. i w wyborach uzupełniających należy stosować je odpowiednio.

4. Jeżeli w wyniku wyborów mandat nie zostanie obsadzony, przeprowadza się powtórnie wybory uzupełniające między 6. a 9. miesiącem od daty pierwszych wyborów, w których mandat został nieobsadzony (art. 193 ust. 2 Ordynacji wyborczej). W takiej sytuacji komisarz wyborczy wnioskuje do wojewody o zarządzenie wyborów.

V. Uzupełnianie składów rad w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, w powiatach i województwach

1. W razie wygaśnięcia mandatu uzupełnienie składu rady następuje przez wstąpienie na opróżnione miejsce kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów, a nie utracił prawa wybieralności i nie zachodzi wobec niego przesłanka, o której mowa w art. 190 ust. 1 pkt 4 Ordynacji wyborczej. Gdyby natomiast dwaj kandydaci uzyskali równą liczbę głosów, mandat uzyskuje ten z nich, którego nazwisko jest umieszczone na liście w pierwszej kolejności (art. 194 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Przyczyny wygaśnięć mandatów są określone w art. 190 ust. 1 Ordynacji wyborczej oraz w usta-

wach: o samorządzie gminnym (art. 25b, art. 27 pkt 2, art. 24a i art. 24b), o samorządzie powiatowym (art. 23, art. 24 i art. 25b ust. 1 i 2) i o samorządzie województwa (art. 25, art. 26 i art. 27b ust. 1 i 2).

Jeżeli uzupełnienie składów rad w trybie art. 194 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej nie było możliwe, w wyniku czego skład rady zmniejszył się o ponad 1/5, wojewoda zarządza wybory uzupełniające do tej rady. Informację o wystąpieniu takiej sytuacji komisarz wyborczy przekazuje wojewodzie. W wyborach uzupełniających w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, powiatach i województwach stosuje się odpowiednio tryb postępowania omówiony w pkt IV niniejszych wytycznych.

2. Obowiązkiem komisarza wyborczego, zgodnie z art. 182 i 183 w zw. z art. 194 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej, jest podanie do publicznej wiadomości i ogłoszenie w wojewódzkim dzienniku urzędowym zmian w składach rad. Niezbędne jest w związku z tym bieżące współdziałanie komisarzy wyborczych z właściwymi radami, zapewniające systematyczne przekazywanie uchwał dotyczących zmian w składach rad, czuwanie nad poprawnością uchwał rad w tych sprawach oraz udzielanie potrzebnej pomocy prawnej.

VI. Wybory przedterminowe

Wybory przedterminowe są przeprowadzane, gdy nastąpi rozwiązanie rady (gminy, powiatu, sejmiku województwa) lub jej odwołanie w referendum przeprowadzonym na podstawie ustawy o referendum lokalnym oraz gdy działalność rady gminy uległa zakończeniu z mocy prawa na skutek nieodwołania wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w ważnym referendum przeprowadzonym na wniosek rady, a także w razie wygaśnięcia mandatu wójta (burmistrza, prezydenta miasta) lub odwołania go w referendum lokalnym.

1. Wybory przedterminowe do rad gmin przeprowadza się:

— zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym wskutek rozwiązania rady gminy przez Sejm; wybory zarządza Prezes Rady Ministrów,

— zgodnie z art. 67 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym wskutek odwołania rady gminy w drodze referendum lub gdy działalność rady gminy uległa zakończeniu z mocy prawa, co następuje, jeżeli w ważnym referendum o odwołanie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) przeprowadzonym na wniosek rady gminy z innej przyczyny niż nieudzielenie absolutorium, przeciwko odwołaniu oddano więcej niż połowę ważnych głosów (art. 67 ust. 3 ustawy o referendum lokalnym). Zakończenie działalności rady następuje z chwilą ogłoszenia przez wojewodę w wojewódzkim dzienniku urzędowym protokołu wyniku referendum. Wybory przedterminowe zarządza Prezes Rady Ministrów (art. 67 ust. 4 ustawy o referendum lokalnym). Zgodnie z art. 26 ust. 1 Ordynacji wyborczej wybory są zarządzane i przeprowadzane w ciągu 60 dni od po-

dania do publicznej wiadomości wyników referendum.

2. Wybory przedterminowe do rad powiatów

przeprowadza się:

- zgodnie z art. 29 ust. 1 i 3 ustawy o samorządzie powiatowym wskutek rozwiązania rady z mocy prawa z powodu niedokonania wyboru zarządu powiatu w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia wyników wyborów do tej rady,
- zgodnie z art. 31b ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym w razie odwołania lub rezygnacji całego zarządu powiatu i niedokonania wyboru nowego zarządu w ciągu 3 miesięcy od jego odwołania albo od dnia przyjęcia rezygnacji,
- zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym wskutek rozwiązania rady powiatu przez Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów,
- wskutek odwołania rady w referendum powiatowym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym i art. 67 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym.

3. Wybory przedterminowe do sejmików województw

przeprowadza się:

- zgodnie z art. 33 ust. 3 ustawy o samorządzie województwa wskutek rozwiązania sejmiku z mocy prawa z powodu niedokonania wyboru zarządu województwa w terminie 3 miesięcy od ogłoszenia wyników wyborów do tego sejmiku (art. 33 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa),
- zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa w przypadku odwołania albo rezygnacji całego zarządu sejmiku województwa i niedokonania wyboru nowego zarządu w ciągu 3 miesięcy od dnia odwołania albo od dnia przyjęcia rezygnacji,
- zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa wskutek rozwiązania sejmiku województwa przez Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów,
- wskutek odwołania sejmiku województwa w referendum wojewódzkim, o którym mowa w art. 17 ustawy o samorządzie województwa i art. 67 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym.

Przygotowanie i przeprowadzenie wyborów przedterminowych odbywa się, zgodnie z art. 196 Ordynacji wyborczej, na zasadach i w trybie przepisów Ordynacji wyborczej przy zastosowaniu art. 26 ust. 1 Ordynacji wyborczej. W wykonaniu zadań i czynności wyborczych stosuje się wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej ustalone dla wyborów powszechnych.

Referendum w sprawie odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego nie przeprowadza się przed upływem 12 miesięcy od dnia wyborów albo od dnia ostatniego referendum w tej sprawie, a także jeśli data wyborów przedterminowych przeprowadzonych w wyniku referendum miałyby przypaść w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji organu stanowiącego (art. 5 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym).

4. Wybory przedterminowe wójta (burmistrza, prezydenta miasta)

przeprowadza się w przypadku wygaśnięcia mandatu wójta przed upływem kadencji (art. 28d ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta przyczyny wygaśnięcia mandatu wójta są następujące:

- 1) odmowa złożenia ślubowania;
- 2) pisemne zrzeczenie się mandatu;
- 3) utrata prawa wybieralności lub brak tego prawa w dniu wyborów;
- 4) naruszenie ustawowych zakazów łączenia funkcji wójta z wykonywaniem funkcji lub prowadzenia działalności gospodarczej, określonych w odrębnych przepisach;
- 5) prawomocne skazanie wyrokiem sądu, orzeczonym za przestępstwo umyślne;
- 6) orzeczenie trwałej niezdolności do pracy w trybie określonym w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 7) śmierć;
- 8) odwołanie w drodze referendum;
- 9) odwołanie wójta w trybie art. 96 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym;
- 10) zmiany w podziale terytorialnym, o których mowa w art. 197 ust. 1 pkt 4 Ordynacji wyborczej.

Zakaz łączenia funkcji wójta z wykonywaniem innych funkcji lub prowadzeniem działalności gospodarczej obejmuje:

- sprawowanie funkcji wójta lub jego zastępcy w innej gminie,
- członkostwo w organach jednostek samorządu terytorialnego (w tym w gminie, w której jest wójtem),
- zatrudnienie w administracji rządowej,
- sprawowanie mandatu posła lub senatora (art. 27 ustawy o samorządzie gminnym),
- członkostwo w zarządzie, radzie nadzorczej albo komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,
- zatrudnienie lub wykonywanie innych zajęć w spółkach prawa handlowego, które mogłyby wywołać podejrzenie o ich stronniczość lub interesowność,
- pełnienie funkcji członka zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni, z wyjątkiem rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej,
- pełnienie funkcji członka zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą,
- posiadanie w spółkach prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego — w każdej z tych spółek,
- prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzanie taką działalnością lub pełnienie funkcji przedstawiciela lub pełnomocnika w prowadzeniu takiej działalności; nie dotyczy to działalności wy-

twórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, w formie i zakresie gospodarstwa rodzinnego (art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne — Dz. U. Nr 106, poz. 679, ze zm.).

Jeżeli wójt przed dniem wyboru wykonywał wymienione wyżej funkcje lub prowadził działalność gospodarczą, której nie można łączyć z pełnieniem funkcji wójta, obowiązany jest do zrzeczenia się funkcji lub zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej w ciągu 3 miesięcy od dnia złożenia ślubowania. W przeciwnym razie rada stwierdza wygaśnięcie mandatu wójta, w drodze uchwały, najpóźniej po upływie miesiąca od upływu tego terminu (art. 26 ust. 4 i 5 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta).

Dla wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) wybranych w wyborach przeprowadzonych w dniu 27 października 2002 r. 3-miesięczny termin na zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej, zrzeczenie się funkcji albo zbycie wymienionych wyżej akcji lub udziałów biegnie od 1 stycznia 2003 r. (art. 9 i art. 16 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz o zmianie niektórych innych ustaw — Dz. U. Nr 214, poz. 1806).

W przypadkach wygaśnięcia mandatu wójta z przyczyn określonych w art. 26 ust. 1 pkt 1—7 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta rada stwierdza wygaśnięcie mandatu najpóźniej po upływie miesiąca od wystąpienia przesłanek wygaśnięcia mandatu (art. 26 ust. 2).

Od uchwały rady gminy o wygaśnięciu mandatu wskutek utraty prawa wybieralności lub braku tego prawa w dniu wyborów, a także naruszenia ustawowego zakazu łączenia funkcji wójta z wykonywaniem funkcji lub prowadzeniem działalności gospodarczej określonych w odrębnych przepisach wójtowi przysługuje odwołanie do sądu okręgowego. Wygaśnięcie mandatu wójta następuje z dniem wydania przez sąd orzeczenia oddalającego odwołanie (art. 27).

Przygotowanie i przeprowadzenie wyborów przedterminowych wójta odbywa się na zasadach określonych w ustawie o bezpośrednim wyborze wójta i w Ordynacji wyborczej (art. 28d ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Wybory przedterminowe wójta są zarządzane w sposób określony w art. 26 Ordynacji wyborczej.

Jeśli w wyborach przedterminowych wybiera się tylko wójta, to do zgłoszenia kandydata należy dołączyć wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie w liczbie wskazanej w art. 7 ust. 4 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta.

Wzór wykazu osób popierających zgłoszenie kandydata na wójta stanowi załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 listopada 2002 r. w sprawie wzoru wykazu osób popierających zgłoszenie kandydata na wójta, burmistrza al-

bo prezydenta miasta w wyborach przedterminowych (Dz. U. Nr 197, poz. 1664).

W wyborach przedterminowych wójta przeprowadzanych łącznie z wyborami przedterminowymi rady lub z wyborami nowej rady w związku ze zmianami w podziale terytorialnym prawo zgłoszenia kandydatów mają komitety wyborcze, które zarejestrowały listy kandydatów na radnych w co najmniej połowie okręgów wyborczych w danej gminie, przy czym w każdym z tych okręgów liczba zarejestrowanych przez ten komitet kandydatów nie może być mniejsza od liczby radnych wybieranych w tym okręgu (art. 7 ust. 2 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta). Do zgłoszenia kandydatów nie dołącza się wykazów podpisów wyborców popierających zgłoszenie.

VII. Wybory w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa

1. W wyniku zmian dokonanych w podziale terytorialnym państwa, o których mowa w art. 197 ust. 1 pkt 1 i 4 Ordynacji wyborczej, następuje rozwiązanie rady z mocy prawa i przeprowadza się wybory nowej rady.

Rada ulega rozwiązaniu z mocy prawa także wówczas, gdy w wyniku zmian w podziale terytorialnym nastąpi zmniejszenie jej składu poniżej 3/5 ustawowej liczby radnych (art. 197 ust. 5 Ordynacji wyborczej).

Komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości oraz ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, w formie obwieszczenia, informację o rozwiązaniu z mocy prawa rady z przyczyn wyżej wymienionych (art. 197 ust. 6 Ordynacji wyborczej).

Zgodnie z art. 197 ust. 3 wybory nowych rad przeprowadza się w trybie i na zasadach określonych Ordynacją wyborczą. Do przeprowadzenia wyborów nowych rad stosuje się art. 26 Ordynacji wyborczej: wybory zarządza Prezes Rady Ministrów i są one przeprowadzane w ciągu 60 dni od wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów o dokonanych zmianach w podziale terytorialnym.

2. Zmiany w podziale terytorialnym państwa polegające na przemieszczeniu pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego poszczególnych okręgów wyborczych bądź ich części powodują następujące skutki:

a) jeżeli radny mieszkał i był wybrany w okręgu (bądź jego części) podlegającym przemieszczeniu — staje się radnym w jednostce powiększonej o ten okręg wyborczy bądź jego część (art. 197 ust. 1 pkt 2),

— jeżeli natomiast radny nie mieszka w okręgu bądź części przemieszczonego okręgu, mandat wygasa z mocy prawa (art. 197 ust. 1 pkt 2);

b) jeżeli radny nie mieszka w okręgu, w którym został wybrany, ale ten okręg (bądź jego część) wraz z obszarem, gdzie radny mieszka, przemieszcza się do sąsiedniej jednostki, staje się on

radnym w jednostce powiększonej o oba te obszary (art. 197 ust. 2),

— jeżeli natomiast przemieszczony zostanie tylko jeden z tych obszarów (tj. albo okręg, albo teren zamieszkania radnego), mandat wygasa z mocy prawa (art. 197 ust. 2).

W wypadku wygaśnięcia mandatu radnego z mocy prawa właściwa rada podejmuje uchwałę stwierdzającą wygaśnięcie mandatu (art. 197 ust. 7 Ordynacji wyborczej).

Komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości i ogłasza w wojewódzkim dzienniku

urzędowym informację o wygaśnięciu mandatów radnych (art. 197 ust. 7 Ordynacji wyborczej).

3. Komisarze wyborczy systematycznie analizują zmiany w podziale terytorialnym i podejmują działania związane ze skutkami tych zmian. Czuwają także nad terminowym wykonaniem przez rady obowiązku podejmowania uchwał o wygaśnięciu mandatów, a także współdziałają z wojewodami w sprawach związanych z zarządzaniem wyborów do rad w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa.